

Ой у лузі
червона калина

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину підіймемо, |
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо! | (2)

Марширують наші добровольці у кровавий тан,
Визволяти наших українців з московських кайдан.
А ми наших братів-українців визволимо, |
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо! | (2)

Гей, у полі ярої пшениці золотистий лан,
Розпочали стрільці українські з москалями тан!
А ми тую ярую пшеничку ізберемо, |
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо! | (2)

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Січових стрільців.
А ми тую червону калину збережемо, |
А ми нашу славу Україну, гей-гей, розвеселимо! | (2)

Джерело: Стрілецькі пісні / Упорядкування, запис, вступна стаття,
коментарі та додатки Оксани Кузьменко. Львів, 2005.

Народне
та професійне
виконання

Сьогодні це одна з найвідоміших українських патріотичних пісень. Вона має різні назви: «Пісня про калину», «Стрілецький гімн» або просто як фрагмент зачину «Ой у лузі...». Міжнародне визнання вона здобула після того, як Андрій Хливнюк, соліст гурту «Бумбокс», переспівав першу строфу на Софійській площі в Києві. Це було 28 лютого 2022 року — на четвертий день повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Відео стало вірусним і викликало хвилю переспівів, зокрема від південноафриканського музиканта Девіда Скотта, відомого як The Kiffness, та британського рок-гурту Pink Floyd із версією Hey, Hey, Rise Up!

Історія пісні тривала й захоплива. Популярний зачин походить із козацької пісні «Розлилися круті бережечки, гей, гей, на роздоллі», яка описує національно-визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького у середині XVII століття. Найдавніший із відомих варіантів увійшов до двотомника «Історичні пісні малоруського народу з поясненнями В. Антоновича та М. Драгоманова» (1875). Його записали в селі Мар'янівка (тоді Херсонської губернії Єлисаветградського повіту), яке сьогодні перебуває в окупації.

У 1913 році театральний режисер Степан Чарнецький (1881—1944) використав згадану козацьку пісню для вистави «Сонце руїни» (1911) за п'єсою Василя Пачовського (1878—1942). Він поспілкувався текстом, що починався з рядка «Ой у лузі червона калина». А диригент театру Михайло Коссак (1874—1938) зробив

аранжування, взявши за основу народну мелодію. Виставу про події козацької Руїни з успіхом показували у львівському театрі Товариства «Руська Бесіда» та в містах Східної Галичини.

У вересні 1914 року у Стрию її почув Григорій Трух (1894—1959), командир стрілецької чоти, поет за покликанням. Вражений мелодійністю пісні та поетичним образом похиленої калини, що символізувала Україну, він створив три нові строфи. Так з'явився ще один варіант. Головна ідея стрілецької версії — двобій українських добровольців (Легіон УСС) з російською імператорською армією («з москалями»). Автор використав архаїчну епічну символіку, де битва з ворогом асоціюється із «танцем» (поетичне «тан»), а перемога над ним — із жнивами («пшеничку ізберемо») та «козацькою славою», що не пропала.

Року 1915 цю версію вперше було опубліковано у Відні у збірці «Сім пісень для вояків». Можна припустити, що вона побачила світ за підтримки члена Української боевої управи УСС Івана Боберського (1873—1947), який писав, що ця пісня «декларувала завдання визволення й рівноважила своєю вірою в щасливе майбутнє усі жалібні пісні».

Після Великої війни та поразки українців у визвольних змаганнях вона стала популярною у позавійськовому середовищі. У міжвоєнний період 1920—1930-х років завдяки хорovým обробкам Олександра Кошиця, Філарета Колесси та інших компо-

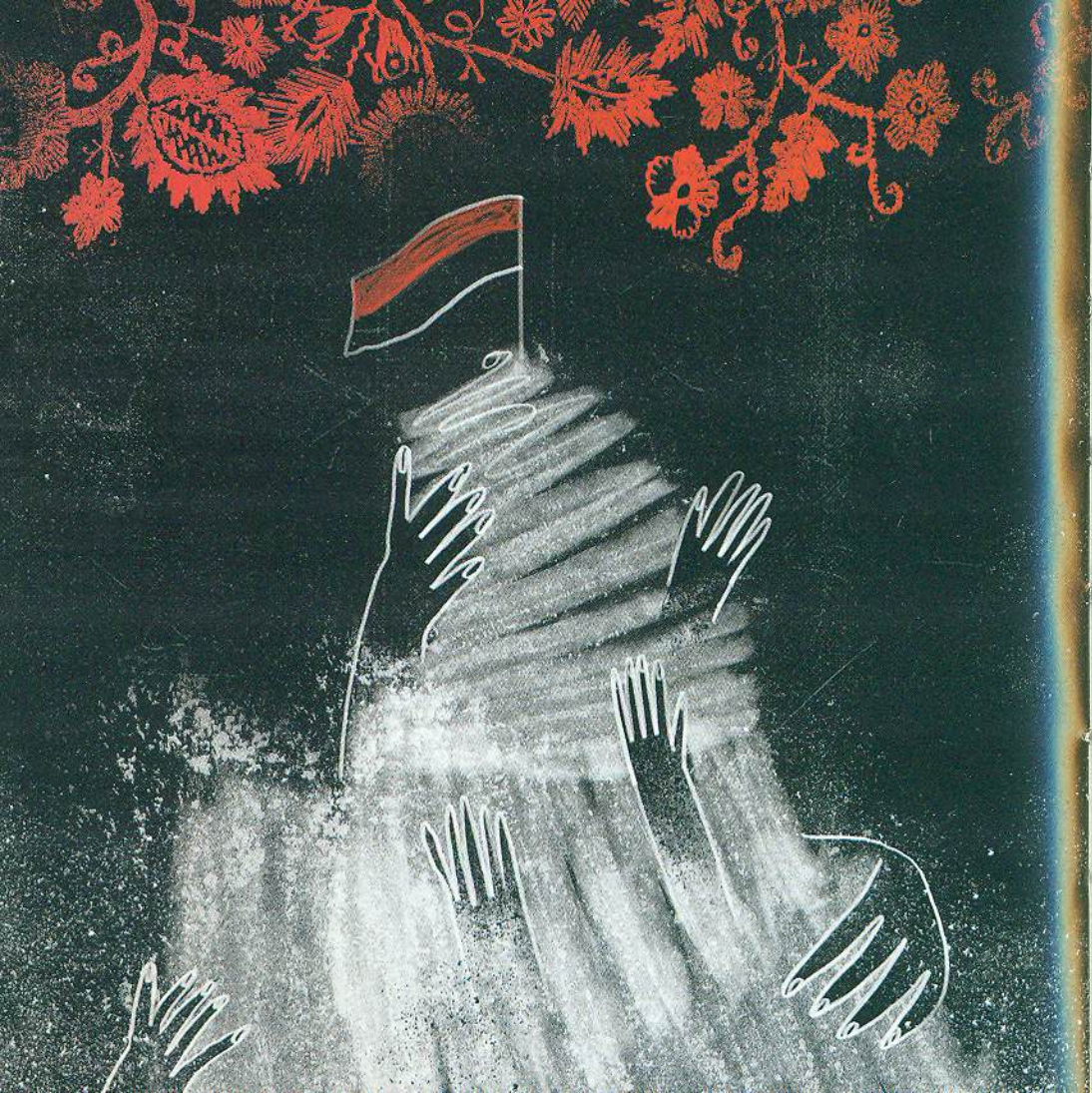
зиторів пісня увійшла до репертуару численних сільських та міських хорів. Усіх захоплював її глибокий символічний зміст.

Головний образ композиції — калина, червоні ягоди якої здавна є символом пролитої у битві козацької крові. А в баладах про родинне життя вона уособлює передчасну смерть й означає місце поховання молодої людини.

Стрілецький варіант пісні «про калину» та «славну Україну» в радянський час був під забороною. Він поширювався тільки через родинні традиції галичан. І мало хто знав про публікацію «козацького» варіанта з оптимістичною кінцівкою: «А ми ж свою славу Україну, гей, гей, розвеселимо!», який у час хрущовської відлиги потрапив до академічного збірника «Історичні пісні» (Київ, 1961).

Сьогодні ця патріотична пісня визначає національну ідентичність сучасних українців, особливо тих, яких лиха доля воєнних біженців розкидала по всьому світу. 28 червня 2022 року понад тисяча співаків з майже 50 країн світу онлайн одночасно заспівали стрілецьку версію: наймасовіше виконання зафіксували записом у Книзі рекордів Гіннеса.

Оксана Кузьменко

О Україно, о люба ненько

— О Україно, о люба ненько,
Тобі вірненько присягнем.
Серця кров і любов —
Все тобі віддати в боротьбі!

Приспів:

За Україну, за її волю,
За честь, за славу, за народ!

Ганебні пута ми все пірвали
І зруйнували царський трон.
З-під ярем і тюрем,
Де був гніт, ідем на вольний світ!